

PROBLEM DAVRANIŞLAR VE DAVRANIŞ DEĞİŞTİRME

Davranış değiştirme konusu normal gelişim gösteren bireylerde uygulanabildiği gibi özel gereksinimli bireyler için çok daha fazla önem taşımaktadır. Özel eğitimin önemli ve kapsamlı konularından bir olan davranış değiştirme konusunu sizlere bölümler halinde aktarmaya çalışacağım. Öncelikle davranış, problem davranış, nedenleri, problem davranışın ortaya çıkmasını engellemek için nasıl bir yol izlemeliyiz? Gibi konulara değinmek istiyorum.

PROBLEM DAVRANIŞ BELİRLEME VE SÖNME UYGULAMALARI

Davranış kazanma insanın doğumundan ölümüne kadar gelişen bir süreçtir. Önemli olan bu davranış kazanma sürecinde olumlu ve uygun davranışları seçebilme, uygulayabilme, genelleyebilme ve kalıcı hale getirebilme becerisine sahip olmasıdır. Davranış eğitiminin temelinde yatan ise bireye bu süreci yönetebilme yetisi kazandırmaktır.

Problem Davranış Nedir? Problem Davranış; çocuğun sosyal ilişkilerine, iletişimine ve öğrenmesine engel olan, bazen kendine, ailesine, yaşitlarına ve diğer yetişkinlere zarar vermesine sebep olan süreklilik kazanmış davranışlardır. Bu davranışlar; öfke nöbetleri, şiddet eğilimi, ağlama

krizleri gibi durumlar olarak ortaya çıkabilir.

Problem Davranış çocuğun becerilerini kullanmasını engeller. Yeni beceriler kazanmasını engeller. Var olan becerilerin tekrarlanmasını engelleyerek sahip olduğu becerileri kaybetmesine neden olur.

PROBLEM DAVRANIŞIN ORTAYA ÇIKMASINI ENGELLEMELİK İÇİN NASIL BİR YOL İZLEMELİYİZ?

Problem davranışları söndürmenin 3 temel unsuru vardır. Bunların başında **“problem davranışın sebebini belirleme”** vardır. Problem davranışın nedenini belirlemek için çocuğun çok iyi bir şekilde gözlemlenmesi gerekmektedir. Çocuk hangi durumlarda nasıl tepkiler sergiliyorsa bunların çok iyi şekilde gözlemlenip kaydedilmesi gerekiyor. Bu noktada aile eğitimcinin en büyük destekçisidir. Çünkü çeşitli durumlarda ve değişik ortamlarda çocukla birlikte olan ailesi çocuğu daha genel anlamda gözlemlene fırsatına sahiptir. Sınıf ortamı daha kısıtlı bir alan olduğu için öğretmen problem davranışın sebebini belirlemede sınırlı kalabilir. Ailenin öğretmen ile işbirliği yapması ve yaptığı gözlemleri ayrıntılarıyla öğretmen ile paylaşması çok faydalı olacaktır.

Aile gözlemlerinde yetersiz kaldığını düşünüyorsa bir video kaydı ile öğretmene veya eğitimciye destek amaçlı sunabilir. Eğitimci izleme yapamayacağı zamanlarda (uygun olmayan durumlarda) ise davranışsal görüşme yapar. Davranışsal görüşme; bireye yakın kişilerle (aile-akran vb.) görüşmeler yapılması ve not alınması durumudur.

Problem davranışın sebebini belirledikten sonra çocuğun durumuna uygun olarak **davranış problemini söndürme yöntemini belirlemek** gerekir. Çocuğa uygun yöntemi belirlemek çok önemlidir. Çünkü yöntemin çocuğa ne kadar uygun olduğu süreç için önemlidir. Sadece ders ortamında değil, ders dışında izleme imkânı varsa gözlem yapılması çok faydalı olacaktır. Çünkü öğrenciler belirli bir süre sonra bulunduğu mekânın sınıf olduğunu ayırt ederek sadece sınıf ortamının dışında sergilemeye başlıyorlar. Çocuklar bir süre sonra kişiyi (uyarıcıyı) de ayırt edip yine problem davranışı belirli kişilere karşı sergileyebilirler.

Eğitimcinin davranışın **nedenini** belirleyip çocuğa **uygun** yöntemi belirledikten sonra **uygulama** aşamasına geçmelidir. Uygulama aşaması da önemlidir. Eğitimcinin doğru ve tam olarak uygulama aşamasını gerçekleştirmesi gerekir.

İSTENMEYEN DAVRANIŞIN OLUŞMASINDA

Aileden kaynaklanan (ailenin çocukla iletişimi, evde kontrol yönetimi ailenin ekonomik durumu, ailenin eğitim düzeyi vs)

Sınıfın Yapısından Kaynaklanan (sınıfın fiziksel yapısı, sınıfların sosyo-kültürel yapıları)

Öğrenciden Kaynaklanan (kişilik özellikleri, gelişim özellikleri, değer ve davranış kalıpları, başarı durumu)

Diğer Etmenler (Okulun yapısı ve yönetimi, akran grubu, bilgi ve iletişim teknolojileri vs) olarak gruplayabiliriz.

Bir sonraki yazımda **“çocuklar neden davranış problemi sergilemektedir?”** konusuna değineceğim...

“Bizim Köşemiz”de yarın **“Günlük Yaşam Becerilerinde El Sanatlarının Yeri”**e yönelik içerik sunulacaktır.